

Слюсар Є.І., аспірант
Науковий керівник : Грубов В.М.,
доктор політичних наук,
професор кафедри національної безпеки,
публічного управління та адміністрування
Державний університет «Житомирська політехніка», м. Житомир

ПОНЯТТЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В сучасному світі, де геополітичні конфлікти, тероризм, кіберзагрози, війна та інші виклики стають невід'ємною частиною міжнародних відносин, поняття національної безпеки набуває особливого значення для України. Забезпечення національної безпеки стає однією з найважливіших завдань країни, і це завдання вимагає обґрунтованих та виважених стратегій та принципів.

Національна безпека України є складною системою заходів та підходів, спрямованих на забезпечення стабільності, територіальної цілісності та захисту національних інтересів. Враховуючи сьогоденні умови, а саме воєнний стан, важливо розуміти основні принципи цієї політики, які керуються ідеями суверенітету, демократії, прав людини та міжнародного співробітництва між державами.

Різноманітні соціально-політичні та соціально-економічні проблеми продовжують загострюватися, часто переростаючи у збройні конфлікти та протистояння між різними соціальними групами, ескалація яких створює реальну загрозу міжнародному миру та стабільності подальшого розвитку.

Тому в сучасних умовах питання якісного забезпечення національної безпеки, формування системної національної політики та механізмів її реалізації мають велике значення для забезпечення національних інтересів. Це питання привернуло особливу увагу українських державних і громадських діячів, науковців різних галузей та пересічних громадян.

Як зазначає В. Копанчук, «багатоаспектність і складність цієї проблеми робить її предметом вивчення фахівців майже всіх галузей наукового знання: техніки, філософії, соціології, права, психології, економіки, математики,

екології, біології, медсестринська справа тощо. Ефективне управління національною безпекою в країні передбачає систематизацію, уточнення, класифікацію, виявлення закономірностей, їх взаємозв'язків і внутрішніх рівнів, а також основних концепцій, які використовуються в дослідженнях національної безпеки» [1, с. 2].

Формування та реалізація політики національної безпеки України є чи не найважливішими питаннями ефективного управління перехідним суспільством. Політична практика України довела, що теорії, стратегії, концепції та програми реалізації національної політики у сфері національної безпеки мають об'єктивно інтегрувати всі складові національної політичної діяльності та базуватися на обґрунтованих теоретичних засадах та історичному досвіді.

Сьогодні теорія національної безпеки перебуває в стадії активного становлення та стрімкого розвитку. Щоб знайти надійне теоретичне підґрунтя для організації системи стратегічного планування у сфері національної безпеки, необхідно виходити з позиції використання найбільш поширених політико-правових засобів та інструментів у державній діяльності та спиратися на базові принципи [2, с. 11].

Закон України «Про національну безпеку України» визначає основні принципи порядку формування державної політики у сферах національної безпеки і оборони, а саме:

- 1) верховенство права, підзвітність, законність, прозорість та дотримання засад демократичного цивільного контролю за функціонуванням сектору безпеки і оборони та застосуванням сили;
- 2) дотримання норм міжнародного права;
- 3) розвиток сектору безпеки і оборони як основного інструменту реалізації державної політики у сферах національної безпеки і оборони [3].

Забезпечення національної економічної безпеки є невід'ємною частиною діяльності уповноважених суб'єктів у сфері національної безпеки України. З метою створення міцної та стабільної системи економічної безпеки державна влада, природно, ухвалить низку законодавчих, організаційних та управлінських заходів, спрямованих на вирівнювання та розвиток соціально-економічних

відносин для забезпечення реалізації економічної безпеки. соціально-економічні права і свободи громадян [4].

Наразі державне управління має серйозні фінансові проблеми, які гальмують його подальший розвиток. Водночас відсутність такого розвитку та подальше згортання бюджетної сфери призведе не лише до безпрецедентної соціально-економічної напруги, але й стане вирішальним фактором руйнації всієї країни. Для вирішення цієї гострої проблеми передбачається спрямувати розробку механізмів управління національною бюджетною безпекою, що включає формування орієнтирів національної політики у сфері бюджетної безпеки як інструменту забезпечення конкретної бюджетної безпеки [5, с. 54].

Цей комплекс конкретних заходів у науковій літературі визначається як «державна політика у сфері економічної безпеки», тому перед науковою спільнотою стоїть завдання не лише визначити його зміст, а й вивчити інші складові елементи.

Тому питання національної безпеки є одними з найважливіших і складних питань сучасності. У сучасних умовах значно зріс ризик виникнення терористичних, політичних, економічних та екологічних загроз, негативні наслідки яких можуть торкнутися України, навіть якщо вони походять з іншої країни. Тому усвідомлення загроз дозволяє правильно підготуватися до їх нейтралізації.

Правові норми щодо усунення загроз та забезпечення національної безпеки здебільшого складаються з визначення того, які сили та засоби мають бути використані у випадку конкретної загрози та які повноваження кожного відомства, відповідального за забезпечення безпеки. Безпека завжди є метою. Тому Україні потрібна ефективна система національної безпеки, яка базуватиметься на визнанні загальнолюдських цінностей і приматі прав особистості та органічно узгоджуватиметься з фундаментальними інтересами незалежної України.

Список використаних джерел

1. Копанчук В.О. Онтологічно-гносеологічний механізм забезпечення національної безпеки України: філософський аспект. Вісник Національного

університету цивільного захисту України. 2017. Випуск 6. URL: [https://nuczu.edu.ua/.../Visnik_NUCZU_1%20\(6\)_2017_Koranchuk.pdf](https://nuczu.edu.ua/.../Visnik_NUCZU_1%20(6)_2017_Koranchuk.pdf) (дата звернення: 17.11.2023)

2. Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики : Вибр. наук. праці. К. : НІСД, 2016. 528 с.

3. Про національну безпеку України. Закон України від 21 червня 2018 року №2469-VII. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text) (дата звернення: 17.11.2023)

4. Кошиков Д. О. Поняття та класифікація функцій державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави. (2020).

5. Свірко С.В., Тарасова Т.О. Державна політика як інструмент державного управління в сфері бюджетної безпеки. Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки. 2021. Т.1. № 2. С. 49-64.